

KOMITETI I

PËR TË DREJTAT E NJERIUT
I REPUBLIKES SË
MAQEDONSË

PASQYRA E SHKURTËR E ANALIZËS PËR
MATJEN E SHKALLËS SË KËNAQËSISË ME
MEKANIZMAT E MBROJTJES SË TË DREJTAVE
TË PUNËTORIT NË
REPUBLIKËN E MAQEDONISË SË VERIUT

Gjendja e punës në Republikën e Maqedonisë së Veriut

Vendosja strukturore e ekonomisë maqedonase në fund të vitit 2018:

TË PUNËSUAR: 759.445 persona (45,1%)

TË PAPUNË: 199.325 persona (20,8%)

- Shkalla më e lart e papunësisë → më pak të drejta të punëtorit
- Shkalla e lart sipas shtresave klasore

MEKANIZMAT INSTITUCIONALË TË MBROJTJES Inspektorati Shtetëror i Punës (IShP)

LIGJI I VËZHGIMIT INSPEKTORIAL (LEX GENERALIS):

Të drejtat dhe detyrimet e inspektorëve, bazat për organizimin dhe punën e shërbimeve inspektuese, të drejtat dhe obligimet themelore të subjekteve të vëzhgimit inspektorial, mënyra dhe procedura e kryerjes së vëzhgimit inspektorial

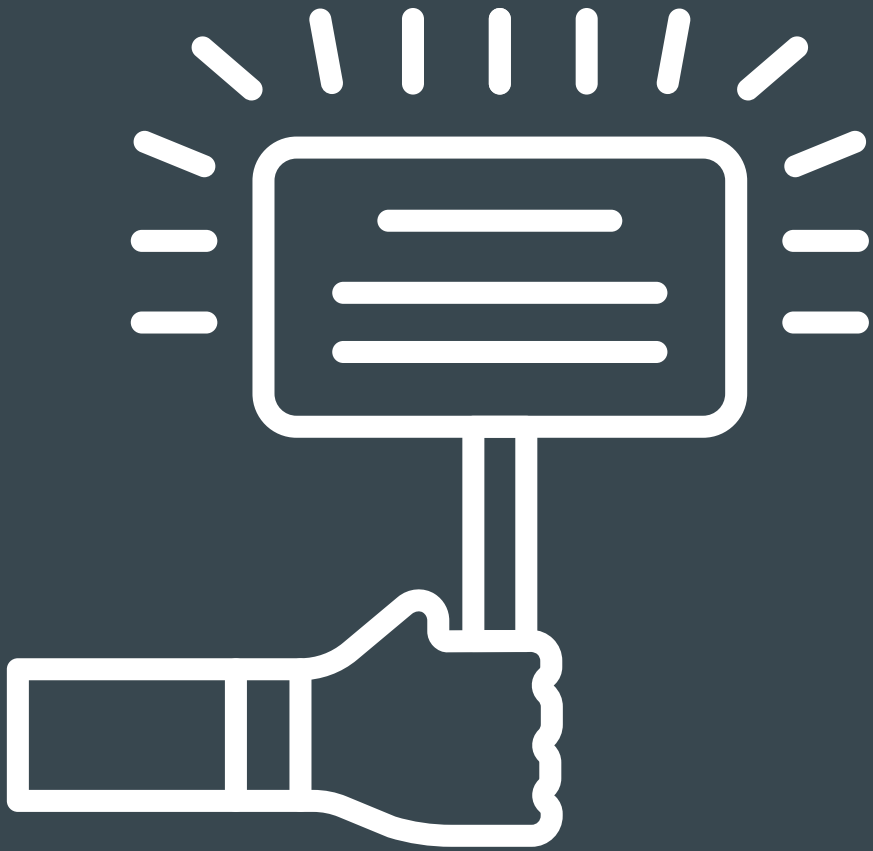
LIGJI I INSPEKTIMIT TË PUNËS (LEX SPECIALIS):

Korniza ligjore e vëzhgimeve nga fusha e punës

Inspektorët e punës janë të pavarur në kryerjen e vëzhgimit inspektorial dhe në marrjen e masave administrative dhe masave të tjera.

E tërë analiza është e disponueshme në:

<https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/03/mekanizmat-shq.pdf>

Masa administrative, sanksioni dhe kundërvajtja

MASA ADMINISTRATIVE

Nëse punëdhënësi nuk ua ka paguar punëtorëve kompensimin për punën jashtë orarit, inspektorët me vendim do ta urdhërojnë punëdhënësin që kjo t'u paguhet punëtorëve.

SANKSIONI

Nëse inspektori i punës te punëdhënësi, në afat prej një viti, përsëri do të hasë në persona që punojnë e të cilët nuk kanë kontratë punësimi. Në bazë të kësaj gjendjeje, ai mund të sjellë vendim me të cilin do ta ndërpresë punën te punëdhënësi në hapësirat e punës, respektivisht vendin e punës, në afat prej 30 ditëve.

KUNDËRVAJTJA

Në rastet e shkeljes së ligjeve lidhur me të drejtat e marrëdhënies së punës, për shkak të mospërbushjes apo mosrespektimit të detyrimit ligjor, inspektori i punës është i obliguar të ngrit procedurë kundërvajtëse për përcaktimin e përgjegjësisë dhe ndëshkimin e kryerësit.

Ngritja e procedurës në Inspektoratin Shtetëror të Punës

Çdo person fizik ose juridik, kur ka njohuri për shkelje të caktuar të të drejtave që dalin nga marrëdhënia e punës, **mund të ngrit iniciativë (kërkesë) për ngritjen e procedurës në ISHP.**

Iniciativa mund të parashtrohet edhe në mënyrë **anonime**, por mund ta parashtrojë edhe **një kandidat për punësim në konkurs publik.**

Inspektorati Shtetëror i Punës është i **detyruar që në afat prej 30 ditëve nga dita e pranimit të iniciativës, të zbatojë vëzhgim inspektorial tek punëdhënësi dhe ta njoftojë parashtruesin se çka është konstatuar nga vëzhgimi.**

E tërë analiza është e disponueshme në:

<https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/03/mekanizmat-shq.pdf>

Sa janë të kënaqur punëtorët nga Inspektorati i Punës

Sa janë të kënaqur nga puna e IShP (839 të anketuar):

64.2% - tërësisht të pakënaqur

12.6% - pjesërisht të pakënaqur

Mesatarisht IShP-ja kryen 36.424 vëzhgime inspektoriale në vit.

Ankesat:

- paga dhe kontributet e papaguara,
- kompensimet e punës jashtë orarit, dhe
- ndërprerja e marrëdhënies së punës.

Kallëzimet për kundërvajtje:

- Punëtorë të paparaqitur.

MBROJTJA GJYQËSORE

- Proceset gjyqësore për marrëdhëniet e punës janë urgjente -

9706 lëndë gjyqësore në vit në lidhje me marrëdhëniet e punës.

Njësia Gjyqësore e Kontesteve të Punës pranë Gjykatës Themelore Civile Shkup ka në dispozicion 6 gjykatës të cilët mesatarisht gjykojnë nga 1618 lëndë në vit.

Numri më i lart i kontesteve të punës kanë të bëjnë me:

- kërkesat monetare,
- zhdëmtimet nga marrëdhënia e punës,
- anulimin e vendimeve dhe
- largimin nga puna.

Afati mesatar i përmbylljes së proceseve gjyqësore në Gjykatën Themelore Civile Shkup:

5 muaj (afati ligjor: 6 muaj)

Afati mesatar i përmbylljes së proceseve gjyqësore në Gjykatën e Apelit Shkup:

6 muaj (afati ligjor: 30 ditë)

E tërë analiza është e disponueshme në:

<https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/03/mekanizmat-shq.pdf>

MEKANIZMAT ALTERNATIVË TË MBROJTJES

Ligji i Zgjidhjeve Paqësore të Kontesteve të Punës

KONTESTET KOLEKTIVE:

Nënsbërimi, ndryshimi, plotësimi ose zbatimi i kontratës kolektive, realizimi i organizimit sindikal dhe greva.

KONTESTET INDIVIDUALE:

Largimi nga puna dhe paga e papaguar.

PALA E TRETË E PAVARUR, NEUTRALE DHE E PAANSHME:

- *Pajtuesit në kontestet kolektive dhe arbitri në kontestet individuale të punës.*
- *Vendimi i sjellë nga ana e arbitrit është i detyrueshëm.*
- *Kompensimi për arbitrin dhe pajtuesin është përgjegjësi e Ministrisë së Punës dhe Politikës Sociale.*

Nga viti 2015 e deri më sot, ky mekanizëm është përdorur gjithsej 7 herë, 4 herë për konteste kolektive të punës dhe 3 herë për konteste individuale të punës.

Një rezultat pozitiv është arritur tek dy prej kontesteve kolektive të punës dhe një rezultat negativ tek dy të tjerat, kurse rezultati është pozitiv tek të tre procedurat e kontesteve individuale të punës.

DISKRIMINIMI

” Seksualisht nuk e di, por e di se romët ishin të diskriminuar, ndërsa ishin rreth 70% romë në punë. Nëse një rom gabon diçka, ndëshkoheshin të gjithë të tjerët. “

(Pjesëmarrës në një grup fokusi në Manastir)

Komisioni i Mbrojtjes nga Diskriminimi në vitin 2018 ka proceduar në gjithsej 317 lëndë, nga të cilat 127 kanë qenë nga fusha e punës dhe marrëdhëniet e punës. Nga to, janë zgjidhur 107 lëndë, për 37 nuk është proceduar, kurse është konstatuar diskriminimi vetëm në 19 lëndë.

E tërë analiza është e disponueshme në:

<https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/03/mekanizmat-shq.pdf>

NISJA E MARRËDHËNIES SË PUNËS

” Drejtoresha më tha: “Hajde ç ‘pret, mos u sill vërdallë, më duhet të shkoj në Shkup” E lexova deri në gjysmë, sepse të gjithë po nguteshin. “
(Pjesëmarrëse në një grup fokusi në Manastir)

53,2% prej të anketuarve në analizë janë të informuar me përmbajtjen e kontratës së punësimit, 14,8% nuk janë të informuar, 23% janë pjesërisht të informuar, kurse 7,6% prej tyre janë përgjigjur se fare nuk kanë nënshkruar kontratë punësimi.

NDËRPRERJA E MARRËDHËNIES SË PUNËS

Në periudhën prej vitit 2015 deri në vitin 2017, në nivel vjetor, mesatarisht 16,16% të numrit të përgjithshëm të ankesave të parashtruara në IShP kanë të bëjnë me ndërprerjen e marrëdhënies së punës.

- Punëtorët nënshkruhen në fleta boshe, të cilat pastaj punëdhënësit dhe ndërmarrjet i realizojnë sipas vullnetit të tyre.
- Janë evidentuar largime nga puna pa e respektuar paraprakisht afatin e largimit.
- Afati i largimit nuk respektohet dhe lajmin mbi largimet, punëtorët e kishin mësuar disa orë para mbarimit të orarit të punës.

DIALOGU SOCIAL Liria e bashkimit

73,8% prej të anketuarve ishin shprehur se aspak nuk janë të kënaqur nga puna e sindikatave.

” Sindikatat më së shpeshti janë të lidhur me pronarin dhe këshillin drejtues dhe me anëtarësinë e palogjikshme e cila në fund rezulton në pako me çokollata para vitit të ri. “
(Pjesëmarrëse në një grup fokusi në Shtip)

” Ekzistojnë punëdhënës të cilët inspektorët nuk guxojnë ta kalojnë as pragun e derës. Ka shembuj ku hyjnë, por nuk e marrin dokumentacionin dhe të ngjashme, ashtu siç parashikon ligji. “
(Grup fokusi me përfaqësues të sindikatave)

GREVA

Punëtorët e pabashkuar → dështimi i lëvizjeve punëtore

” Afati i largimit nuk respektohet te punëtoritë e tekstilit. Vitin e kaluar ka ndodhur largim kolektiv nga puna pa asnjë paralajmërim, ashtu siç parashikon kontrata dhe ligji. “
(Pjesëmarrëse në një grup fokusi në Shtip)

” Vullneti arbitrar i pronarit dhe përgjegjësve të tjerë rreth orarit të punës është shumë i pranishëm. Vijnë me listë emrash të punëtorëve të cilët janë të detyruar të punojnë jashtë orarit të punës. Ato punëtorë që i rezistojnë vullnetit të pronarit dhe shefave largohen nga puna. “
(Pjesëmarrës në një grup fokusi në Shtip)

E tërë analiza është e disponueshme në:

<https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/03/mekanizmat-shq.pdf>

Kjo pasqyrë e shkurtër e analizës është përgatitur në kuadrin e projektit “Rritja e produktivitetit përmes përmirësimit të kornizës ligjore për marrëdhëniet e punës në Republikën e Maqedonisë së Veriut”, i financuar nga Fondi për qeverisje të mirë i Britanisë së Madhe, me mbështetjen e Ambasadës Britanike në Shkup. Opinionet dhe qëndrimet në këtë përmbajtje nuk i reflektojnë gjithmonë opinionet dhe qëndrimet e Qeverisë së Mbretërisë së Bashkuar.

Komiteti i Helsinkit është shoqatë e autorizuar për ofrimin e ndihmës juridike, e regjistruar në Regjistrin Shtetëror të ofruesve të ndihmës paraprake juridike. Nëse konsideroni se të drejtat Tuaja janë rrezikuar, shkeljet mund t’i denonconi në mënyrë elektronike në ueb faqen e Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut në: <https://mhc.org.mk/sq/ndihme-juridike-falas/>, në numrin e telefonit falas: 0800 44 222, ose personalisht në zyrat e organizatës. Pas dërgimit të kërkesës me postë, postë elektronike ose paraqitjes në zyrën tonë, do Ju ofrohet një këshilltar juridik i cili do të punojë në lëndën Tuaj.

E tërë analiza është e disponueshme në:

<https://mhc.org.mk/wp-content/uploads/2019/03/mekanizmat-shq.pdf>

Për të gjitha pyetjet shtesë mund të na kontaktoni në:

Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut

rr. Naum Naumovski Borçe nr. 83, 1000 Shkup

+389 (0) 2 3119 073; +389 (0) 72 278 436

helkom@mhc.org.mk

British Embassy
Skopje

RRITJA E
PRODUKTIVITETIT
PËRMES PËRMIRËSIMIT
TË LEGJISLACIONIT
PËR MARRËDHËNIJE
PUNE NË MAQEDONI

